

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
GİRESUN'DA DİNÎ VE KÜLTÜREL HAYAT
SEMPOZYUMU-I
(25-27 Ekim 2013)

BİLDİRİLER
I
(SALON - A/B)

EDİTÖR
MEHMET FATSA

GİRESUN İL ÖZEL İDARESİ KÜLTÜR SERİSİ-2



Ünsal BEKDEMİR*

İbrahim SEZER**



İNANÇ TURİZMİ BAĞLAMINDA YAPILAN TÜRBE ZİYARETLERİNİN YÖRE HALKINDAKİ YANSIMALARI: GİRESUN İLİ ÖRNEĞİ

Giriş

Halk arasında veli, eren, ermiş, evliya gibi adlar verilen kişilerin, Allah'ın sevgili kulları olduklarına ve bundan dolayı kendilerine birtakım olağanüstülükler bahşedildiğine inanılmaktadır. Veli ve zatların yaşadıkları keramet ya da üstün vasıflar, onun ölümü ile birlikte daha da güçlenmiş, adı etrafında oluşturulan çeşitli efsanelerle inandırıcılık özelliğini daha da arttırmış, bunun sonucunda veli ve zatların mezar ya da türbesi de kutsallaştırılmıştır (Çıblak Coşkun: 2013:1206). Türk Dil Kurumu tarafından, *genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı* olarak tanımlanan türbeler, yaşadıkları dönemde, bulundukları yerlerde topluma özellikle manevi anlamda katkı sağlamış ve rehberlik etmiş kişilere verilen değerlerin bir yansımasıdır. Bu bağlamda insanlar, yüzyıllar geçse bile, bu tür insanlara olan hürmetlerini yitirmemişler ve onlara değer atfederek türbelerini ziyaret etmektedirler.

İnsanların veli ve zatlara ait olan türbeleri ziyaret etmeleri neticesinde meydana gelen gezi aktiviteleri, inanç turizminde önemli bir yer teşkil etmektedir. Söz konusu bu aktiviteler, kutsal kabul edilen noktalarda aynı zamanda konu alanımız olan inanç turizminin de doğmasına katkı yapmakta ve inanç noktalarının turizm açısından değerlendirilmesine kapı aralamaktadır. Türbe gibi kutsal yerlerin bu dinlere mensup turistlerce ziyaret edilmesinin, turizm olgusu içerisinde değerlendirilmesi "inanç turizmi" olarak ifade edilmektedir (Sargın, 2006: 3).

Anadolu, yüzyıllarca İslam inancına ev sahipliği yapan bir kara parçası olarak, birçok eren, veli ve zatın yaşadığı ve insanlığa katkı sağladığı bir saha olması nedeniyle inanç turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Nitekim dünyanın birçok yerinden gelen İslam alimleri, veli ve zatlar, Anadolu'nun dört bir tarafına dağılmışlar ve İslam dininin yaygınlaşmasında büyük katkı sahibi olmuşlardır. Dolayısıyla Anadolu inanç ve kültüründe söz konusu gönül fatihlerine ait türbe, ziyaretgâh, yatır, makam gibi ziyaret yerleri, yüzyıllardır değerli görülmekte ve pek çok kişi tarafından ziyaret edilerek, maddi ve manevi sıkıntılara çare aranmakta, birtakım dilek ve arzular, çeşitli yöntemler kullanılarak talep edilmektedir. Özellikle büyük veli ve zatların türbeleri, hem yakın çevresinden hem de uzak çevrelerden gelen insanları buralara çekmektedirler. Örneğin, Konya'daki Mevlana Hazretlerinin Türbesi, İstanbul'daki Eyüp Sultan Hazretlerinin Türbesi, Bursa'daki Emir Sultan Türbesi ve Padişahlara ait türbeler, Erzurum'daki Abdurrahman Gazi Türbesi gibi birçok türbe, Müslümanlar tarafından büyük bir ilgiyle ziyaret edilmektedir. Bu durum hem ziyaretçilerin manevi açıdan doyuma ulaşmalarına ve ruhsal yönden rahatlamalarına katkı sağlamakta, hem de kutsal mekanların olduğu yerlere her anlamda hareketlilik kazandırmaktadır. Geliştiği yörelerde inanç turizminin de temel taşlarından olan ve onu önemli oranda besleyen bu seyahatler, inançlarla-turizm aktiviteleri arasındaki etkileşimin en ilgi çekici örneklerinin

* Prof. Dr / GRÜ Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü

** Yrd. Doç. Dr / GRÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (Bekdemir ve Sezer, 2013: 719).

Birçok veli ve zatı kendisinde barındıran ve ziyaret kültürünün köklü geçmişe sahip olduğu ülkemizde, inanç turizmi açısından dikkat çeken sahalardan birisi de araştırma sahamız olan Giresun ilidir(Harita 1). Nitekim Giresun ili, başta türbeler olmak üzere İslam dinine göre kutsal kabul edilen yerlere sahip olması nedeniyle, inanç turizmi açısından oldukça önemli bir potansiyel içermektedir. Bu bağlamda Şeyh Kerametdin Türbesi, Şeyh Yakup Türbesi, Şeyh İdris Türbesi ve Pir Aziz Türbesi gibi türbeler, dikkat çekici inanç noktalarıdır. Biz de söz konusu türbelerin yakın çevresinde yaşayan halkın görüşleri hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla yaptığımız bu anket araştırmamızla, bu noktaların var olan değerlerinin anlaşılmasına, yöre halkının görüşleri doğrultusunda katkı sağlayacağımız kanısındayız.

Harita 1.

Araştırma Sahasının Lokasyonu

Bu bağlamda 2013 yılının Mayıs ayı içerisinde, Merkez Boztekke köyünde yaşayan 18 yaş ve üzerindeki 61 kişi, Merkez Duroğlu Tekke mahallesinde yaşayan 18 yaş ve üzerindeki 26 kişi, Piraziz ilçesindeki Piraziz köyünde yaşayan 18 yaş ve üzerindeki 63 kişi ve Gökçeali köyünde yaşayan 18 yaş ve üzerindeki 50 kişi olmak üzere basit tesadüfi teknikle seçilen toplam 200 kişiyle yüz yüze anket çalışması yapılmıştır.



Araştırma Sahasındaki Başlıca Türbeler ve İnanç Turizmi Potansiyelleri

Giresun ilinde inanç turizmi açısından dikkati çeken ve insanlar tarafından ziyaret edilen inanç turizmi noktalarının başında türbeler gelmektedir. Türbe ziyareti geleneği ülkemizin birçok yöresinde olduğu gibi Giresun'da da oldukça yaygındır. Türbelere gelen ziyaretçilerin birbirinden farklı ya da sayısız dertleri ya da dilekleri olmaktadır. Sıtma, havale, çocuk sahibi olamama, kekelemelik, işsizlik, uğrama halleri, bir şeyin çalınması gibi birçok derdin yanında; evlenmek, üniversiteye girebilmek, memuriyete alınmak, zengin olmak, borçtan kurtulmak, sevdiğine kavuşmak gibi daha nice dilek ve dert türbelerden ve tekkeden çözüm beklemektedir. Dileklerinin yerine gelmesi için adaklar adanması da söz konusu olabilmektedir(Kara Düzgün, 2003:378-380). Bu açıdan Giresun ilindeki bu kültürel mirasın, inanç turistleri için dikkate değer bir çekim gücü taşıdığı ve iç turizme yönelik olarak iyi bir şekilde tanıtıldıkları takdirde oldukça önemli bir turizm potansiyeli taşıdıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmamızda Şeyh Kerametdin Türbesi'nin bulunduğu Merkez ilçe Boztekke Köyü'nde, Şeyh Yakup Türbesi'nin bulunduğu Merkez ilçe Duroğlu Beldesi Tekke Mahallesi'nde,

Şeyh İdris Türbesi'nin bulunduğu Piraziz ilçesi Gökçeali Köyü'nde ve Pir Aziz Türbesi'nin bulunduğu Piraziz ilçesi Piraziz Köyü'nde yaşayan halka anketler yapılmıştır. Şimdi bu türbeler ve türbelerdeki veli ve zatlar hakkında bilgi verilecektir.

Şeyh Keramettin Türbesi (Boztekke Köyü)

Şeyh Kerameddin Hazretleri, Giresun yöresinde en tanınmış, evliya olarak kabul edilen zatlardan birisidir. Şeyh Kerameddin Hazretlerinin Türbesi, Giresun Merkez'e 8 km uzaklıktaki Boztekke Köyü'nde bulunmaktadır. 1462 yılında yapıldığı rivayet edilen söz konusu türbe, kare planlı, kesme taştan inşa edilmiş bir mezar yapısıdır (Anonim, 2012b:103, Bozalioğlu, 1996: 403). Türbenin yakınında Şeyh Keramettin vakfından ve XVII. yüzyıla kadar onun adıyla anılan bir cami de bulunmaktadır (Fatsa, 2008:36). Günümüzde ise yenilenerek Boztekke Köyü Merkez Cami olarak adlandırılmıştır. Yöre halkının birçok keramet ve menkıbesine inandığı Şeyh Kerameddin Hazretlerinin Türbesi, özellikle cumartesi günleri ziyaretçilerin ilgisine sahne olmaktadır.

Yakup Halife Türbesi (Duroğlu/ Tekke Mahallesi)

Şeyh Yakup Halife Hazretleri, Çepni Türkmenlerinin manevi şahsiyetlerinden birisidir (Anonim, 2012a:225). Şeyh Yakup Hazretleri hakkında, yöre halkında çeşitli rivayetler yaygınlaşmıştır. **Şeyh Yakup Halife Hazretlerine ait türbe**, Merkez ilçeye bağlı Duroğlu Beldesi Tekke Mahallesi'nde bulunmakta, Giresun-Dareli yolunun 10. km'sindedir. (Anonim, 2012a:225). Şeyh Yakup Halife Türbesi'nin Türkiye'nin her yanından gelen birçok ziyaretçisi bulunmaktadır. Türbenin haftalık ortalama ziyaretçi sayısı üç yüz kişi olup, yıllık ziyaretçi sayısının on beş bin civarında olduğu belirtilmektedir. Türbenin gerekli düzenlemeleri ve tanıtımı yapıldığı takdirde bu sayının daha da artacağı düşünülmektedir. Ziyaretçilerin çoğu türbeye koyun, horoz ya da türbe giderleri için para adamaktadır.

Bazı ziyaretçilerin köy halkı için, özellikle fakir halk için yemekli mevlid adadıkları belirtilmektedir. Türbeye çeşitli sebeplerle gelinmektedir (Kara Düzgün, 2003: 380). Bunun yanı sıra Şeyh Yakup Halife Hazretleri gibi yörenin Türkleşmesine ve İslamlaşmasına büyük katkıları olan manevi kişiliği anmak için, her yıl haziran veya temmuz ayında "Yakup Halife'yi Tanıma ve Tanıtma Programı" adı altında çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

Şeyh İdris Türbesi (Piraziz /Gökçeali Köyü)

Şeyh İdris Hazretleri ile ilgili olarak halk arasında da yaygınlaşmış rivayetler bulunmaktadır. Şeyh İdris Zaviyesi kapsamında yer alan yapılar, Gökçeali köyünde bulunan camii, türbe: Şeyhli Mahallesi'nde bulunan zaviye binası ve Nefs-i Piraziz köyünde metruk vaziyetteki su değirmeni olarak sıralanabilir. Şeyh İdris'in Türbesi Piraziz ilçesi Gökçeali Köyü'nde bulunmaktadır. Köy mezarlığı içinde bulunan türbe ve camiinin, sonradan yıkılıp yenilenmesi nedeni ile orijinal bir özelliği bulunmamaktadır (Fatsa, 2008:118). Yöre halkı burada yatan zatın ortak ataları olduğunun bilinciyle, türbe ve tekke binasını koruma altında bulundurmakta, gerekli bakımlarını titizlikle yapmaktadır (Anonim, 2006:100). Türbenin ne zaman yapıldığına dair bir belge olmasa da bu tarihe yakın bir tarihte yapıldığı söylenebilir (Anonim, 2012b:107). Piraziz ilçesi Şeyhli Mahallesi'nde bulunan tekke ise istinat duvarının çevirdiği bir bahçe içinde yer almaktadır.

Pir Aziz Türbesi (Piraziz / Nefs-i Piraziz Köyü)

Piraziz ilçesindeki diğer bir zat ise Pir Aziz Hazretleridir. Bu zatın, ilçeye adını vermesinin yanı sıra, Şeyh İdris'in iki mollasından biri olduğu ve türbenin de halk tarafından yaptırıldığı rivayet edilmektedir (Anonim, 2012b:107). Bununla birlikte onun Şeyh İdris ile manevi bağı konusunda elde somut bir veri bulunmamaktadır (Fatsa, 2012:24). Piraziz'e adını veren Pir Aziz Türbesi ise Nefs-i Piraziz köyündedir. Söz konusu türbe, 1950'li yıllarda beton duvarla çevrilmiş, 1974 yılında ise İzzet Aydın tarafından yenilenmiştir (Anonim, 2012b:107). 2012 yılında Vali Dursun Ali Şahin ve İlçe Kaymakamı Ali Hamza Pehlivan'ın çabaları ve iş adamı Öner Hekim'in katkılarıyla kesme taştan inşa edilmiştir (Fatsa, 2012:

24). Türbe içinde bulunan tek sanduka şahidesizdir. Mezarlığın üst / batı kısmında yer alan türbe ile Şeyh İdris Türbesi aynı tarzda yapılmıştır(Anonim, 2006 :100).

Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmamız amacı, Giresun ilinin inanç turizmi potansiyelinin belirlenmesine bir katkı yapmak bağlamında, türbe ziyaretlerinin yöre halkındaki yansımalarının ve oluşan bakış açılarının tespit edilmesidir. Araştırmamız, Giresun ilinde türbelerin yakın çevresindeki köylerde yaşayan yöre insanlarını kapsamaktadır. Ancak zaman ve maliyet kısıtları nedeniyle araştırma evrenimiz, Giresun Merkez'e bağlı Boztekke köyü ve Merkez ilçe Duroğlu Beldesi Tekke Mahallesi ile Piraziz ilçesindeki Piraziz Köyü ve Gökçeali köyü olmak üzere 4 köydeki 18 yaş ve üzerindekiyle sınırlı tutulmuştur.

Veri Toplama Metodu

Araştırmanın teorik kısmını literatür taraması, uygulamalı kısmını anket tekniği oluşturmaktadır. Araştırmamız nicel bir araştırma metodudur. Araştırma verileri, en yaygın veri toplama yöntemlerinden biri olan yüz yüze yapılan anket tekniği ile elde edilmiştir.

Araştırma evrenimiz 4 köyden oluşmaktadır. Araştırmamızı 18 yaş ve üzerindekiyle uyguladığımız için seçmen sayısı dikkate alınmıştır. 4 köyün toplam seçmen 1848 kişi olarak tespit edilmiş bunlar içerisinde 200 kişiye anket uygulanmıştır. Bu bağlamda 2013 yılının mayıs ayı içerisinde, Giresun Merkez'e bağlı Boztekke Köyü'nde yaşayan 18 yaş ve üzerindeki 61 kişi, Merkez ilçe Duroğlu Beldesi Tekke Mahallesi'nde yaşayan 18 yaş ve üzerindeki 26 kişi, Piraziz ilçesi Piraziz Köyü'nde yaşayan 18 yaş ve üzerindeki 63 kişi ve Gökçeali Köyü'nde yaşayan 18 yaş ve üzerindeki 50 kişi olmak üzere basit tesadüfi teknikle seçilen toplam 200 kişiyle yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Anketlerden elde edilen verilerin düzenlenmesi ve analizinde SPSS 17.0 paket programından yararlanılmıştır. İlk olarak ankete katılanların demografik bilgilerine ait istatistiklerin analizi gerçekleştirilmiştir. İkinci olarak ankete katılan yöre halkının türbe ziyaretlerinin ekonomik etkilerine yönelik görüşlerinin istatistiksel analizi yapılmıştır. Üçüncü olarak ankete katılan yöre halkının türbe ziyaretlerinin sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine yönelik görüşlerinin istatistiksel analizi yapılmıştır. Son olarak ankete katılan yöre halkının, türbeler, zatlar, türbe ziyaretleri ve diğer bazı konulara ilişkin görüşlerinin istatistiksel analizi yapılmış, sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur.

Araştırmanın Bulguları

Araştırmada Giresun Merkez'e bağlı Boztekke Köyü ile Duroğlu Beldesi Tekke Mahallesi'nde, Piraziz ilçesinde Piraziz Köyü ile Gökçeali Köyü'nde yaşayan 200 kişiye anket soruları yöneltilmiştir. Ankete katılanların % 31,5'i Piraziz Köyü'nde, % 30,5'i (61 kişi) Boztekke Köyü'nde, % 25'i Gökçeali Köyü'nde ve % 13'ü ise Tekke Mahallesi'nde ikamet etmektedir (Tablo 1).

Tablo 1:

Katılımcıların yaşadıkları köylere göre dağılımı

Köy Adı	Ankete Katılan Kişi Sayısı	Yüzdesi (%)
Piraziz	63	31,5
Boztekke	61	30,5
Gökçeali	50	25
Tekkeköy	26	13
Toplam	200	100

Ankete katılanların % 66'sı (132 kişi) erkeklerden oluşurken, % 34'ü (68 kişi) kadınlardan oluşmaktadır. Ankete katılanların % 44'ü 55 ve üzeri yaş grubundakilerden, % 20'si 45-54 yaş aralığındakilerden, % 15,5'i 35-44 yaş grubundakilerden, % 10,5'i 25-34 yaş aralığındakilerden ve % 9,5'i 18-24 yaş grubundakilerden oluşmaktadır. Buradan ankete katılanların önemli bir bölümünün orta yaş ve üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Ankete katılanların % 31,5'i Piraziz köyü doğumlu iken, % 20'si Boztekke köyü, 15'i Giresun Merkez, % 10'u Giresun ilçeleri, % 9'u Tekkeköy, % 6'sı Giresun dışı, % 4'ü Gökçeali ve % 4,5'i diğer yerlerde doğmuştur. Ankete katılanların % 0,5'ini okuryazar olmayanlar oluşturmakta iken, % 12,5'ini okuryazar olanlar, % 49'unu ilkokul mezunları, % 14,5'ini ortaokul mezunları, % 12'sini lise mezunları, % 11'i üniversite mezunları oluşturmaktadır. Buradan ankete katılanların yaklaşık yarıya yakınının ilkokul mezunu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2:

Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

Meslek	Kişi Sayısı	Yüzdesi (%)
Çiftçi	46	23
Memur	16	8
Serbest Meslek	25	12,5
İşçi	16	8
Tüccar	3	1,5
Ev Hanımı	51	25,5
Emekli	27	13,5
Öğrenci	12	6
Esnaf	1	0,5
Diğer	3	1,5
Toplam	200	100

Ankete katılanların mesleklerine göre dağılımlarına baktığımızda, % 25,5'i ev hanımı, % 23'ü çiftçi, % 13,5'i emekli, % 12,5'i serbest meslek, % 8'i memur, % 8'i işçi, % 6'sı öğrenci, % 1,5'i tüccar, % 0,5'i esnaftan oluştuğu görülmektedir. Buradan ankete katılanların yaklaşık yarısını, ev hanımı ve çiftçilerin oluştuğu anlaşılmaktadır (Tablo 2).

Ankete katılanların aylık kazançlarını değerlendirdiğimizde, % 21'i 0-200 TL arasında, % 10,5'i 201-500 TL arasında, % 20,5'i 501-750 arasında, % 25,5'i 751-1000 TL arasında, % 22,5'i 1000 TL üzerinde aylık gelire sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ankete katılanların % 77,5'i evlilerden oluşurken, % 15,5'i bekarlardan ve % 7'si dullardan oluşmaktadır. Ankete katılanların yaşadıkları yerde ne kadar süreden beri ikamet etmekte olduklarını incelediğimizde, % 57'sinin doğduklarından beri bugünkü yaşadıkları yerde ikamet ettikleri, % 8'inin 1-4 yıl arasında, % 5'inin 5-10 yıl arasında, % 5'i 11-15 yıl arasında, % 2,5'inin 16-20 yıl arasında ve % 22,5'inin de 21 yıl ve üzerinde ikamet yerinde yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 3:

“Sizce buraya gelen türbe ziyaretçileri ne anlam taşır?” sorusuna katılımcıların verdiği cevapların dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzdesi (%)
Para bırakan kişi	2	1
Manevi hastalıklarına şifa arayan kişi	115	57,5
Maddi hastalıklarına şifa arayan kişi	16	8
Manevi açıdan kuvvetli kişi	59	29,5
Manevi açıdan zayıf kişi	5	2,5
Buraya hiçbir yarar sağlamayan kişi	3	1,5
Toplam	200	100

Ankete katılanlara “sizce buraya gelen türbe ziyaretçisi ne anlam taşır ?” diye sordüğümüzda, % 2’i gelen ziyaretçileri para bırakan kişi olarak, % 2,5’i manevi açıdan zayıf olarak, % 8’i maddi hastalıklarına şifa arayan olarak, % 29,5’i manevi açıdan kuvvetli olarak değerlendirmektedir.

Ankete katılanların % 57,5’i gelen ziyaretçileri manevi hastalıklarına şifa arayan olarak, % 1,5’i ise buraya hiçbir yarar sağlamayan olarak kabul etmektedir(Tablo 3). Ayrıca yerleşimler bazında değerlendirdiğimizde, Piraziz ilçesi Gökçeali köyündeki katılımcıların % 72’si, Merkez ilçe Boztekke köyündekilerin % 68,9’ü, Merkez ilçe Duroğlu Beldesi Tekke mahallesindekilerin % 61,5’i ve Piraziz ilçesi Piraziz köyündekilerin % 33’ünün gelen türbe ziyaretçilerini manevi hastalıklarına şifa arayan olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Bu verilerden yöre halkının türbelere gelen ziyaretçilerin önemli bir kısmının manevi ve maddi hastalıklarına şifa bulmak için geldikleri kanısında oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 4:

“Türbe ziyaretçileriyle iletişim kuruyor musunuz, Nasıl?” sorusuna katılımcıların verdiği cevapların dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzdesi (%)
İletişim kurmuyorum	55	27,5
Biraz iletişim kuruyorum	89	44,5
Adres tarifi sırasında	32	16
Beraber çevreyi gezme	14	7
Evde misafir etme	9	4,5
Toplam	200	100

Ankete katılanlara “Buraya gelen türbe ziyaretçileriyle iletişim kuruyor musunuz, Nasıl?” diye sordüğümüzda, % 44,5’i gelen ziyaretçilerle biraz iletişim kuruyorum cevabını tercih ederken, % 27,5’i iletişim kurmuyorum, % 16’sı adres tarifi sırasında iletişim kurduğunu, % 7’si beraber çevreyi gezme ve % 4,5’i evde misafir etme şeklinde ziyaretçilerle iletişim kurduğunu belirtmişlerdir(Tablo 4). Ayrıca yerleşimler bazında değerlendirdiğimizde, Merkez ilçe Boztekke köyündeki katılımcıların % 60,7’sininPiraziz ilçesi Piraziz köyündekilerin 41,3’ünün, Piraziz ilçesi Gökçeali köyündekilerin % 36,7’sinin ve Merkez ilçe Duroğlu Beldesi Tekke mahallesindekilerin % 30,8’inin gelen türbe ziyaretçileriyle biraz iletişim kurdukları anlaşılmaktadır. Yine ankete katılan kadınların % 50’sinin gelen ziyaretçilerle biraz iletişim kuruyorum seçeneğini işaretledikleri, % 28,1’nin ise iletişim kurmuyorum seçeneğini işaretledikleri görülmektedir. Ankete katılan erkeklerin ise % 38,7’sinin gelen ziyaretçilerle biraz iletişim kuruyorum

seçeneğini işaretledikleri, % 29,8'nin ise iletişim kurmıyorum seçeneğini işaretledikleri görülmektedir. Bu da katılımcılar içerisinde kadınların erkeklere göre gelen ziyaretçilerle erkeklere göre daha fazla iletişim kurduklarını yansıtmaktadır.

Bu verilerden yöre halkının türbelere gelen ziyaretçilerle iletişime geçmekte tereddütlü oldukları ve çok düşük düzeyde bir iletişimle yetindikleri anlaşılmaktadır.

Anket çalışmamızın bir diğer bölümünde yöre halkının "türbe ziyaretlerinin ekonomik boyutuna ilişkin beklentilerini" belirlemek amacıyla evet ve hayır şeklinde cevaplandırılan sorular yöneltilmiştir. Sorular iki grup halinde düzenlenmiş ziyaretlerin ekonomik açıdan olumlu ve olumsuz etkilerine ilişkin olarak yöre halkının beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda katılımcılara ilk olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, köye para girişine yol açarak zenginliği artırır" cümlesine katılıp katılmadıklarını sorduğumuzda, % 65'i hayır % 35'i evet cevabını işaretlemişlerdir. İkinci olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, köye yönelik yatırım artışı sağlar" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 56,5'i hayır % 43,5'i evet cevabını işaretlemişlerdir. Üçüncü olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, köy halkının kişi başına düşen gelirini artırır" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 76'sı hayır % 24'ü evet cevabını işaretlemişlerdir. Dördüncü olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, köyde yeni iş olanaklarının oluşturulmasını sağlar" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 78'si hayır % 22'ü evet cevabını işaretlemişlerdir. Beşinci olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, köyün alt ve üst yapı olanaklarını gelişmesini sağlar" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 51,5'i evet % 48,5'i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Altıncı olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, alışverişi artırarak köydeki esnafı olumlu etkileyecektir" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 53'ü evet % 47'si hayır cevabını işaretlemişlerdir. Yedinci olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, yöre halkına büyük oranda istihdam sağlayacaktır" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 24'ü evet % 76'sı hayır cevabını işaretlemişlerdir.

Sekizinci olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, köylünün ürettiği ürünlerin daha değerli olmasına katkı yapar" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 31,5'i evet % 68,5'i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Dokuzuncu olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, yöredeki el sanatları ürünlerinin pazarlanmasına katkı sağlayacaktır" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 21,5'i evet % 78,5'i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Yukarıdaki sorularda türbe ziyaretlerinin ekonomik duruma olumlu yönde etkilerini tespit etmeye yönelik sorulara verilen cevapları incelediğimizde, yöre halkının genelde ziyaretlerin yöre ekonomisine olumlu etki yapmayacağı kanısında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak köyün alt ve üst yapısına ve köy esnafına katkı yapacağı konusunda olumlu bir tavır sergiledikleri görülmektedir.

Türbe ziyaretlerinin ekonomiye olumsuz etkilerinin olup olmayacağı konusunda yöre halkının beklentilerini tespit etmeye dönük olarak diğer soruların devamı şeklinde aşağıdaki sorular yöneltilmiştir. Bu bağlamda ilk soru olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, köyde hizmet fiyatlarının artmasına neden olacaktır" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 23,5'i evet % 76,5'i hayır cevabını işaretlemişlerdir. İkinci soru olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, ev kiralalarının ve fiyatlarının yükselmesinde etkili olacaktır" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 10'u evet % 90'ı hayır cevabını işaretlemişlerdir.

Üçüncü soru olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, köydeki ekonomik faaliyetleri (tarım, hayvancılık) olumsuz etkiler" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 11'i evet % 89'u hayır cevabını işaretlemişlerdir. Dördüncü soru olarak "türbe ziyaretçilerinin artması, köye ve köy halkına ekonomik açıdan yarar sağlamaz" cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 52,5'i evet % 47,5'i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Yukarıdaki sorularda ziyaretlerin ekonomik duruma olumsuz anlamdaki etkilerini tespit etmeye yönelik sorulara verilen cevapları incelediğimizde, yöre halkının genelde ziyaretlerin yöre ekonomisine olumsuz bir etki yapmayacağı kanısında olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yöre halkının yarısından biraz fazlasının ziyaretlerin köye ve köy halkına herhangi bir katkı sağlamayacağı düşündükleri anlaşılmaktadır.

Anket çalışmamızın bir diğer bölümünde yöre halkının “türbe ziyaretlerinin sosyo-kültürel ve çevresel boyutuna ilişkin beklentilerini belirlemek amacıyla evet ve hayır şeklinde cevaplandırılan sorular yöneltilmiştir. Sorular iki grup halinde düzenlenmiş ziyaretlerin sosyo-kültürel ve çevresel açıdan olumlu ve olumsuz etkilerine ilişkin yöre halkının beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda ankete katılanlara ilk olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, köy halkının sosyal ve kültürel düzeyinin yükselmesini sağlayacaktır” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 68’i evet % 32’si hayır cevabını işaretlemişlerdir. İkinci olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, hoşgörü ortamının gelişmesine ve köylünün diğer insanlarla kaynaşmasına yol açar” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 95,5’i evet % 4,5’i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Üçüncü olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, köy halkının yaşam seviyesini yükseltecektir” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 48,5’i evet % 51,5’i hayır cevabını işaretlemişlerdir.

Dördüncü olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, türbenin ve köyün tanıtımına katkı sağlayacaktır” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 89,5’i evet % 10,5’i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Beşinci olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, türbe ve çevresinin öneminin artmasını ve korunmasını sağlayacaktır” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 92,5’i evet % 7,5’i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Yukarıdaki sorularda türbe ziyaretlerinin sosyo-kültürel açıdan olumlu yöndeki etkilerini tespit etmeye yönelik sorulara verilen cevapları incelediğimizde, yöre halkının genelde ziyaretlerin yörenin sosyal ve kültürel gelişimine olumlu etki yapacağı kanısında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak ziyaretlerin köy halkının, yaşam seviyesinin artmasına katkı yapacağı konusunda biraz tereddütlü olduğu görülmektedir.

Türbe ziyaretlerinin sosyo-kültürel ve çevresel açıdan olumsuz etkilerinin olup olmayacağı konusunda yöre halkının beklentilerini tespit etmeye dönük olarak diğer soruların devamı şeklinde aşağıdaki sorular yöneltilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, aşırı nüfus artışına ve başka yerden buraya göçlere neden olacaktır” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 11’i evet % 89’u hayır cevabını işaretlemişlerdir. İkinci soru olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, türbenin manevi ortamını bozarak, ticarileşmesine neden olacaktır” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 12,5’i evet % 87,5’i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Üçüncü soru olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, köyümüze ve köy halkına yarar getirmeyecektir” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 41,5’i evet % 58,5’i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Dördüncü soru olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, araba sayısının artmasına, gürültü ve trafik sıkıntısına neden olacaktır” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 28,5’i evet % 71,5’i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Beşinci soru olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, türbe çevresinin kirlenmesine neden olacaktır” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 26,5’i evet % 73,5’i hayır cevabını işaretlemişlerdir.

Altıncı soru olarak “türbe ziyaretçilerinin artması, çevredeki yeşilliklere zarar verecektir” cümlesine katılıp katılmadıkları sorduğumuzda, % 21,5’i evet % 78,5’i hayır cevabını işaretlemişlerdir. Yukarıdaki sorularda ziyaretlerin sosyo-kültürel ve çevresel açıdan olumsuz anlamdaki etkilerini tespit etmeye yönelik sorulara verilen cevapları incelediğimizde, yöre halkının genelde ziyaretlerin yörenin sosyo-kültürel ve çevresel ortamına olumsuz bir etki yapmayacağı kanısında olduğu anlaşılmaktadır.

Anket çalışmamızın son bölümünde yöre halkının “türbe ve ziyaretlerle ilgili bazı konulardaki düşünce ve öngörülerini belirlemek amacıyla evet ve hayır şeklinde cevaplandırılan sorular yöneltilmiştir.

Bu bağlamda ankete katılan yöre halkının, türbe ziyaretçilerinin çul bağlamak gibi batıl inançları yapmadıkları düşüncesine sahip oldukları ve batıl inançların yapılmasına karşı oldukları anlaşılmaktadır. Yine yöre halkının, türbeye gereken önemin verildiği ve türbe ve çevresini güzelleştirmeye dönük olarak yapılan düzenlemelerin yeterli olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Ayrıca ziyaretçilerde türbe ziyareti bilincinin oluşturulması, türbenin ve zatın öneminin anlatılması ve daha iyi tanıtılması, yolların daha kaliteli hale getirilmesi, konaklama olanaklarının iyileştirilmesi, türbe çevresinin daha cazip edici hale getirilmesi, çay bahçesi ve kafeterya gibi rekreasyon donatılarının kurulması gibi hususlarda yöre halkı olumlu görüş belirtmektedir.

Bunlara ek olarak köy halkının da türbe konusunda bilinçlendirilmesi, türbe ve zatın tanıtımına yönelik etkinliklerin artırılması ve gelen ziyaretçilerin artmasını destekleyici yönde görüş belirttikleri anlaşılmaktadır. Yine “türbe ve burada yatan zat hepimizin ortak mirasıdır” sorusuna ankete katılanların tamamı olumlu görüş belirtmişlerdir. Buradan da yöre halkının türbe ve burada yatan veli ve zatları benimsediği ve değerli kabul ettiği anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Giresun ilinde, inanç turizmi bağlamında en çok ziyaret edilen noktalardan birisi de türbelerdir. Türbelerin yakın çevresinde yaşayan halkın, türbe ziyaretlerine ve ziyaretçilerine bakış açısının tespit edilmesinin, inanç turizminin geliştirilmesi ve bu yönde atılacak adımların belirlenmesinde önemli parametrelerden birisi olduğu kanaatindeyiz. Bu kanaatimizi pekiştirmek, Giresun ilindeki türbe ziyaretlerinin yöre halkındaki yansımaları ve yöre halkının bu ziyaretlere ve ziyaretçilere bakış açısının nasıl olduğunu tespit etmek amacıyla 2013 yılının mayıs ve haziran ayları içerisinde Giresun Merkez’e bağlı Boztekke Köyü ile Duroğlu Beldesi Tekke Mahallesi’nde, Piraziz ilçesindeki Piraziz Köyü ile Gökçeali köyünde yaşayan 200 kişiye anket soruları yöneltilmiştir.

Yapığımız anket araştırması sonuçlarına göre, öncelikle Giresun ilinin buradaki zatlara ve bunlara ait türbelerle birlikte hatırı sayılır bir inanç turizmi potansiyeline sahip olduğu, türbelerin çevresinde yaşayan ve söz konusu ziyaretçilerle doğrudan muhatap olan yöre halkının da türbe ve zatlara benimsediği ve sahiplendiği anlaşılmaktadır.

Türbe ziyaretlerinin ekonomik duruma olumlu yönde etkilerini tespit etmeye yönelik sorulara katılımcılar tarafından verilen cevapları incelediğimizde, yöre halkının genelde ziyaretlerin yöre ekonomisine olumlu etki yapmayacağı kanısında olduğu anlaşılmaktadır. Ziyaretlerin ekonomik duruma olumsuz anlamdaki etkilerini tespit etmeye yönelik sorulara verilen cevapları incelediğimizde, yöre halkının genelde ziyaretlerin yöre ekonomisine olumsuz bir etki de yapmayacağı kanısında olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yöre halkının yarısından biraz fazlasının ziyaretlerin köye ve köy halkına herhangi bir katkı sağlamayacağı düşündükleri anlaşılmaktadır. Buradan türbelerin çevresinde yaşayan yöre halkında, türbe ziyaretlerinin ekonomik anlamda olumlu veya olumsuz bir etkisinin olmadığı düşüncesinin hakim olduğu anlaşılmaktadır. Ancak köyün alt ve üst yapısına ve köy esnafına katkı yapacağı konusunda olumlu bir tavır sergiledikleri görülmektedir.

Türbe ziyaretlerinin sosyo-kültürel açıdan olumlu yöndeki etkilerini tespit etmeye yönelik sorulara katılımcılar tarafından verilen cevapları incelediğimizde, yöre halkının genelde ziyaretlerin yörenin sosyal ve kültürel gelişimine olumlu etki yapacağı kanısında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak köy halkının yaşam seviyesinin artmasına katkı yapacağı konusunda tereddütlü oldukları görülmektedir. Ziyaretlerin sosyo-kültürel ve çevresel açıdan olumsuz anlamdaki etkilerini tespit etmeye yönelik sorulara katılımcıları tarafından verilen cevapları incelediğimizde, yöre halkının genelde ziyaretlerin yörenin sosyo-kültürel ve çevresel ortamına olumsuz bir etki yapmayacağı kanısında olduğu anlaşılmaktadır. Buradan türbelerin çevresinde yaşayan yöre halkında türbe ziyaretlerinin sosyo-kültürel ve çevresel anlamda olumlu etkilerinin olacağı, olumsuz etkilerinin olmayacağı düşüncesinin hakim olduğu anlaşılmaktadır.

Bunların yanı sıra yöre halkının türbe ziyaretçileriyle iletişime geçmekte tereddütlü oldukları veya iletişim kurmayı tercih etmedikleri anlaşılmaktadır. Türbe ve zatlara daha iyi bir şekilde tanıtılması, etkinliklerin yapılması, ulaşım sıkıntılarının giderilmesi, konaklama olanaklarının artırılması ve ziyaretçilerin türbe ziyaretleri konusunda bilinçlendirilmesi, hurafelerin önlenmesi gerektiğini düşüncesine sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak Giresun ilinin dikkate değer bir inanç turizmi potansiyeli olduğu ve buradaki değerli zat ve onlara ait türbelerin ziyaretçiler tarafından ilgi gördüğü ve yöre halkının da bu ziyaretlere ve ziyaretçilere karşı genelde olumlu bir bakış açısında olduğu ve türbelerin çevresinde yaşayan yöre halkının tamamına yakınının türbe ziyaretçilerinin artmasını ve köylerine daha fazla ziyaretçinin gelmesini is-

tedikleri anlaşılmaktadır. Bu bağlamda değerli zat ve onlara ait türbelerin, Giresun yöresinin inanç ve kültürel geçmişinin önemli bir parçası olarak yöre halkının sevgi ve saygısına mazhar oldukları anlaşılmıştır. Burada özellikle türbelerin ve onların içerisindeki zatların gerçeklere uygun olarak yöre halkı ve ziyaretçilere tanıtılması, türbelere erişim konusundaki sorunların giderilmesi, bazı türbe ve zatlar için yapılan tanıtım etkinliklerinin diğer önemli zat ve türbelere de yaygınlaştırılması, türbelerdeki ziyaretlerin hurafelerden arındırılarak yapılması için gerekli bilinçlendirmelerin yapılması ve türbe ziyareti gibi köklü bir geleneğin devamı için birtakım çalışmaların yapılmasının önemli olduğu kanısındayız.

KAYNAKÇA

Anonim(2006), *Piraziz*, Piraziz Kaymakamlığı, Piraziz, Giresun.

Anonim(2012a), *Doğu Karadeniz Turizm Master Planı* <http://www.dokap.gov.tr/index.php/turizm-master-plani> (18.12.2012).

Anonim(2012b), *Giresun İli Turizm Rehberi*, Giresun Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Giresun.

Bozalioğlu, İ.,(1997), İsmail, "Giresun'da Osmanlı Dönemine Ait Tekke ve Zaviyeler", *Giresun Tarihi Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)*, s. 391-404, İstanbul.

Çıblak **Coşkun, N., (2013)**, "Yatır ve Ziyaretlerin Halk Kültüründeki Rolü Bağlamında Mersin'deki Muğdat Dede Türbesinin İncelenmesi", *Turkish Studie-International Periodical For The Languages, Literature-and History of TurkishorTurkic Volume 8/1 Winter 2013*, p.1205-1219, Ankara-Turkey.

Sargın, S., (2006), "Yalvaç'ta İnanç Turizmi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Fırat University Journal of Social Science Cilt: 16, Sayı: 2 Sayfa: 3*, Elazığ.

Bekdemir Ü. ve Sezer, İ., (2013), "Ziyaret Yerlerinin İnanç Turizmi Açısından Değerlendirilmesi: Giresun İli Örneği", *International Conference on Religious Tourism and Tolerance*, 9-12 May 2013, s. 717-738, Konya /TURKEY.

KaraDüzgün, Ü.,(2003), "Giresun'da Veli Kültürüne Bağlı Adak Yerleri ve Adak Uygulamaları", Yeşil Giresun Gazetesi'ne Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Sempozyumu Bildirileri, Giresun.

Fatsa, M.,(2008), *Giresun Yöresinde Osmanlı Vakıfları ve Vakıf Eserleri*, Giresun Belediyesi Yayınları, Giresun.

Fatsa, M., (2012), *Geçmişten Günümüze Piraziz*, Piraziz Kaymakamlığı Yayınları I, İstanbul.